

ÁO DÀI ĐEN

Lê Thị Tuấn

Từ bao đời nay, chiếc áo dài đen - khăn đóng của nam giới là trang phục được sử dụng trong lễ lạc hay khi giao tiếp long trọng của những người có chức sắc trong xã hội cho đến dân thường. Theo dòng lịch sử, áo dài đen nam giới không thay đổi kiểu dáng nhiều như áo dài nữ. Trong bài viết này, chúng tôi xin giới thiệu chiếc áo dài đen nam giới được may vào giữa thế kỷ XX.

Qua quá trình tìm hiểu, khảo sát về trang phục vào tháng 8 năm 2015, chúng tôi được gặp ông Lê Viết Phương - 91 tuổi, ở tại khối Xuyên Trung, phường Cẩm Nam. Hiện nay ông Phương còn giữ chiếc áo dài đen mà theo lời kể của ông là nó được may vào khoảng thời gian 1965 - 1966. Người may chiếc áo dài là ông Phạm Nghiêm hay còn gọi là ông Chín Tồn - sinh năm 1912. Ông này trước đây ở thôn Nam Ngạn - xã Cẩm Nam (nay là phường Cẩm Nam), nay ông Nghiêm đã qua đời.

Áo dài này may bằng vải lãnh đen, kiểu áo đậu sòng. Dài áo 140cm, dài tay 76cm. Cổ góc vuông, cao 4cm, băng cổ phía trước nhỏ hơn phía sau 0,5cm, cổ mềm, may tay bằng 2 lớp vải, không có lớp lót bên trong. Đường ráp cổ vào thân may máy. Áo nới tay, đoạn nới nằm dưới khủy tay dài 33,5cm. Đoạn tay trên liền với thân áo, quanh vai có bâu rộng 7cm; vạt áo trước, vạt áo sau đều đậu sòng và có vạt con nằm bên phải; tà và lai áo bả

3,5cm, sam tay rất đều, mịn. Đường sòng trước và sòng sau ngay chính giữa vạt áo. Vạt con là mảnh vải nhỏ nằm bên phải (bên tra khuy, gài/cài nút, chiều rộng 25cm, từ đường hạ nách đến hết vạt con là 19cm), vạt con nối liền với mặt trước tay phải và một thân sau. Ngoài ra, để vạt con được dài đến eo (nơi gài hạt nút dưới cùng), người ta nối thêm một mảnh vải nhỏ hình tứ giác. Áo gài/cài 5 nút tròn, màu trắng đục, phần đuôi có lỗ nhỏ để kết dính nút vào vạt áo bên trái. Trên vạt áo trái, đánh 5 con bọ bằng chỉ đen dài 2cm làm khuy nút. Hạt nút đầu tiên kết ngay chính giữa, sát chân cổ, cách hạt nút thứ 2 là 9cm; hạt thứ 2 cách hạt thứ 3 là 18cm; hạt thứ 3 đến hạt thứ 4 là 9cm; hạt thứ 4 đến hạt thứ 5 là 9cm. Như vậy, hầu kết khoảng cách kết nút đều nhau, chỉ có khoảng cách giữa hạt nút thứ 2 và thứ 3 là gấp đôi các khoảng cách còn lại, vì khoảng cách này ôm vòng nách nên vạt ở đây được cắt cong. Khuy áo nằm bên phải. Trên vạt con có 3

khuy còn lại nằm trên tà của thân sau. Khuy nút dài 2 cm, phần lỗ để cài nút 1cm, phần kết dính vào áo 1cm, con bọ của khuy áo và nút áo rất chắc chắn. Thân sau, bạ tà lên đến nách. Thân trước, bên trái bạ tà dưới hạ nách 5cm, bên phải bạ tà lên đến cổ.

Cửa tay rộng 13cm, lai tay bản to, bạ trong 9cm, luông tay, đường chỉ đều, dấu chỉ rất tinh tế, tim lai bằng máy, chỉ rất dày, đều nhau, tiêm lai bằng 2 đường chỉ may máy, rất nhỏ, đều.

Áo dài nam giới từ trước đến nay đều có kiểu dáng rộng, không ôm sát người như áo dài nữ, chiều dài của áo dài nam luôn trên mắt cá chân, vạt áo rộng hơn vạt áo dài nữ.

Qua tìm hiểu, do ngày xưa dệt khổ vải hẹp chỉ có 40cm nên áo dài luôn có đường nối chính giữa của vạt trước và vạt sau. Ngoài ra, áo dài luôn có vạt con để che khỏi lộ da.

Hiện tại, thợ may áo dài nam đều

sử dụng bàn may máy, lai tay, tà không còn làm tay như may áo dài trước đây, kiểu lai tay nhỏ chỉ từ 1 đến 2cm. Khổ vải hiện nay rộng từ 120cm – 160cm (tùy theo chất liệu vải) nên không còn nối sống. Tuy nhiên, hiện nay vẫn có một số người thích may theo kiểu xưa như may đầu sống bằng cách đập tiêm một đường chính giữa của vạt trước và vạt sau; tay áo cũng gấp to 5cm.

Chiếc áo dài đen nêu trên được ông Lê Viết Phụng gìn giữ cẩn thận mặc dù không còn mặc do ông đã già, việc cúng tế nhường lại cho con cháu.

Qua lời kể của ông Lê Viết Phụng, chiếc áo dài này gắn bó với cuộc đời ông trong các dịp cưới hỏi, cúng giỗ, ma chay. Cùng bộ với trang phục áo dài còn có khăn đóng và cầm dù đen khi đi tham dự lễ lạc. Bên trong áo dài đen, khăn đóng là bộ đồ bà ba trắng (có người gọi là bộ ba vì đi cùng với áo dài)♦

